

Cal Canyon

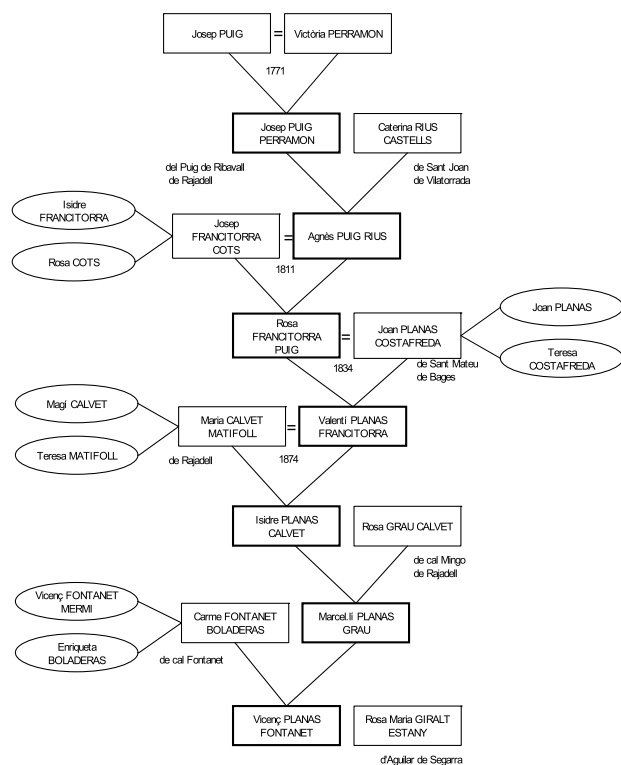
La casa del Tatger pagava cada any un censal de 15 sous, set diners i un quint a la Molt Reverenda Comunitat de Preveres de l'Església Parroquial de Santa Maria de Sallent, a causa d'un préstec de 26 lliures que havia demanat en Josep Vila l'any 1586. A finals de 1767, l'amo del Tatger va atipar-se de pagar el censal que gravava la seva família feia 180 anys. Considerant que la pensió del censal era del 5% del valor, els Tatger ja havien pagat nou vegades els diners manllevats per un llunyà avantpassat seu. Amb l'inconvenient que el capital inicial de 26 lliures seguia sense estar redimit. Val a dir que la inflació de la moneda a llarg d'un temps tant llarg no afectava el valor real d'aquests negocis, perquè la lliura catalana mantenia el seu valor malgrat la depreciació que sofria de tant en tant la moneda d'ús corrent.

Com que el Ramon Alsina i Tatger no estava en condicions de pagar el deute a la parròquia de Sallent, va decidir vendre's un trosset de la propietat. En va demanar 30 lliures, 26 per redimir el censal i la resta per pagar endarreriments. El comprador va ser Josep Puig Perramon, un cabaler del mas Puig de Ribavall de Rajadell, que menava vinya a Fals i volia establir-s'hi. La peça de terra tenia cosa d'un quartà i mig i estava situada al terminal del Tatger amb la veïna propietat d'Oliveres de Cantacorbs. En el tracte s'hi incloïa un altre trosset d'un quartà, a baix al torrent, al costat d'uns horts de regadiu que hi tenia el Tatger. El Puig podia construir una casa en el lloc que volgués del terreny, però la casa havia de ser d'un sol foc, és a dir, per una sola família. Aquesta casa va ser la primera construcció d'un raval de cases, que més endavant s'anomenaria el Raval d'Oliveres o de les Tàpies. Abans de començar aixecar paret, però, el Puig va haver de sol·licitar el permís del Procurador del Duc, ja que el Senyor del terme tenia el dret de percebre uns diners cada vegada que les propietats dels seus súbdits canviaven de mans, ja fos per venda o per herència. El 1773, el Puig va demanar autorització per llogar una part de la casa a un tal Josep Tort. El que va fer en realitat va ser partir la casa per la meitat i obrir una altra porta a la part de llevant. Aleshores va vendre's la mitja casa al Tort per 90 lliures. Uns anys després, aquesta nova casa passaria a dir-se cal Ferran.

Llinda de Cal Canyon

El Josep Puig es va casar amb una dona de Sant Joan de Vilatorrada, la Caterina Rius, i l'únic fruit del matrimoni va ser una filla, l'Agnès Puig Rius. La pubilla es va casar el 1811 amb un pagès que es deia Josep Francitorra. El dot de l'Agnès va ser la terra i la casa, que en aquell moment estava gravada amb una hipoteca de 200 lliures a favor de Francesc Castellnou. Els Francitorra tampoc van tenir cap fill baró, i l'hereva va ser la Rosa Francitorra Puig. La Rosa va contraure matrimoni el 1834 amb un xicot que havia baixat de Sant Mateu i que es deia Joan Planas Costafreda. Descendia del mas de les Planes. El gendre va aportar al matrimoni com a dot 25 lliures en efectiu, un lot de mobles valorat en 11 lliures i mitja, i els drets emfitèutic d'una vinya que conreava a Sant Mateu. A la futura muller li van regalar una caixa de pi amb roba.

«...y a mes li dona dos vestits, lo un faldillas de genova, gipo de panyo y mantellina de bayeta, y lo altre faldillas y caputxa de bayeta...»

Josep Francitorra va fer hereva la seva filla única i va comprometre's a mantenir la jove parella, quedant però amo de casa fins a la fi dels seus dies. La mort no va trigar a arribar i se'l va endur el febrer de 1835. En l'inventari que es va fer fer, hi havia la casa, amb una era i un pati de 83 per 16 pams, tot plegat valorat en 3.000 rals, una vinya a la vora de la carretera de Calaf a Santpedor, valorada en 1.200 rals, i un hort de secà al Torrent, valorat en 1.000 rals.

Joan Plans o Planas, conegut com el Canyon, era un home treballador i espavilat, i l'any 1840 va signar un contracte de rabassa d'un tros de tres quarteres, pertanyent al mas Oliveres, on va plantar-hi 5.000 ceps. L'any 1848 va encarregar-se d'una altra vinya de quatre jornals de llauradura de mules, també d'Oliveres. La primera vinya era

coneguda amb el nom del Cultivot, i la segona, com el camp de Ramones. El 1860 va ampliar la terra amb un tros de 14 quarteres de cal Massana, en un lloc anomenat la Talaia del Bosch Gran.

El fill gran del Joan i la Rosa va ser el Valentí Planas Francitorra, nascut el 1837. El maig de 1874 es va casar amb Maria Calvet Matifoll (1842-1921), de Rajadell, cinc anys més jove que ell. Van tenir cinc criatures, dites Maria, Josefa, Genoveva, Isidre i Caterina. Quan va morir el Valentí el 1897, va deixar la vídua com a usufructuària, ja que l'hereu encara era menor d'edat. El seu successor va ser l'Isidre Planas Calvet, el qual no va haver d'anar gaire lluny per tal de trobar una dona que li convingués. Aquesta va ser la Rosa Grau Calvet, una filla de cal Mingo, una casa situada al veí

poble de Rajadell, a escassos metres del terme de Fals. Dels dos en va sortir el Marcel·lí i la Nita, el Pep i el Lluís. El Marcel·lí Planas Grau va quedar propietari i va seguir conreant les terres que li van llegar els avantpassats. La seva muller va ser la Carme Fontanet Boladeras, de cal Fontanet, amb la qual va tenir dos fills, el Vicenç i l'Enriqueta. El Vicenç es va casar amb la Rosa i va anar a viure a Aguilar, mentre que l'Enriqueta ho va fer amb el Ton Pich, de cal Viladés de Sant Amanç. Els darrers estadants fixes de cal Canyol van ser la Carme i el Marcel·lí, que van morir el 1979 i el 1987, respectivament. Des d'aleshores, la casa que té l'honor de ser la primera construïda al Raval, va quedar deshabitada. Els propietaris actuals són el Vicenç Planas Fontanet i la Rosa Maria Giralt Estany.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.